

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»,
ФАКУЛЬТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ЛУГАНСЬКИЙ ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК НАН УКРАЇНИ
ГАДЯЦЬКИЙ ІСТОРИКО – КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«МОЛОДІ ВЧЕНІ : ГІПОТЕЗИ, ПРОЕКТИ, ДОСЛІДЖЕННЯ»**

до 100-річчя факультету природничих наук

23 грудня 2022 р.

Миргород, Україна

Збірник матеріалів

науково-практичної конференції

Миргород - 2023

УДК 5/.6(06)

М2

Молоді вчені: гіпотези, проекти, дослідження: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої 100-річчю факультету природничих наук. Миргород: зб. матеріалів доп. учасн. наук.-практ.конф. ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – К.: «Талком», 2023. – 45 с.

Збірник вміщує матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції та репрезентує результати досліджень студентів, магістрантів та викладачів з проблем біології, природничих та аграрних наук, освіти.

Відповідальність за зміст, точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів.

ISBN 978-617-8016-71-5

© Колектив авторів, 2023
© ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова конференції

МАЦАЙ
Наталія кандидат сільськогосподарських наук, доцент, декан факультету природничих наук ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

Співголови

КИРПИЧОВА
Ірина кандидат біологічних наук, доцент кафедри садово-паркового господарства та екології, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ЄВТУШЕНКО
Галина кандидат сільськогосподарських наук, в.о. завідувача кафедри біології та агрономії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЧАПЛИГІНА
Анжела Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри зоології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

АКСЬОНОВ
Ігор доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри біології та агрономії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

БОРОВИК
Лариса кандидат біологічних наук, директор Луганського природного заповідника НАН України, Україна

СУДАКОВА
Наталія Директор Гадяцького історико-краєзнавчого музею (м. Гадяч, Полтавська область)

СОПОВ
Дмитро доктор філософії з наук про Землю, в. о. завідувача кафедри хімії, географії та наук про Землю ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

БОЯРЧУК
Олена кандидат біологічних наук, завідувач кафедри анатомії, фізіології людини та тварин ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ГАВРИЛЮК
Юлія кандидат сільськогосподарських наук, завідувач кафедри садово-паркового господарства та екології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ЄВТУШЕНКО
Галина кандидат сільськогосподарських наук, в.о. завідувача кафедри біології та агрономії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

СЕКРЕТАРІАТ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

КОРЖОВА
Наталія асистент кафедри біології та агрономії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

САМОЙЛЕНКО
Олена старший викладач кафедри біології та агрономії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗЯХ БІОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Білівець М.В. До орнітофауни великобурлуцького району харківської області.....	5
Гуров А.Ф. Моніторинг популяції борсука європейського (<i>Meles Meles l.</i>) на території Харківської області	6
Кравцова А.Ю. Особливості будови формених елементів крові птахів.....	7
Нікітіна А.О., Дементєєва Я. Ю. Птахи ряду горобцеподібні (<i>Passeriformes</i>) полігонів твердих побутових відходів як потенційне джерело небезпечних вірусів.....	8
Остапенко С.О., Кульбачко Ю.Л. Акумуляція важких металів представниками безхребетних підстилки в лісосмугах в умовах Степового Придніпров'я.....	11
Руденко О.О., Ликова І.О. Застосування вакцин від COVID-19 у світі та Україні та ризик виникнення алергічних реакцій при їх введенні.....	13
Українська Г. А. Сезонна динаміка орнітофауни с. Вільхове Луганської області.....	16
Харченко В.Ю. Еколого-токсикологічна характеристика водних об'єктів Красноградського району Харківської області.....	18
Юзик Д. І., Юзик А. В. До орнітофауни мікро-ГЕС на р. Сарата.....	20
Ярис О. О. Гніздування <i>Anthus Trivialis</i> в борах Північного Сходу України.....	24

СЕКЦІЯ 2. АГРАРНІ НАУКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВО: ТРАДИЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кохан А.В., Самойленко О.А. Що треба знати про строк сівби соняшника.....	26
Третякова Т.Ю. Вплив азотного підживлення рідким мінеральним добривом КАС-32 на стадії кушення у період весняного відновлення вегетації.....	28

СЕКЦІЯ 3. ОСВІТА: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ (ПРИРОДНИЧІ НАУКИ)

Євтушенко Г. О., Бабамурадова Фатіма. Про результати діагностики початкового рівня знань здобувачів освіти про біорізноманіття.....	30
Підчасов Є.В., Мамотенко А.В. Застосування інтерактивних методів навчання на уроках біології.....	33
Селіверстова В.В. Підготовка майбутніх учителів біології до впровадження компетентісно зорієнтованих освітніх технологій навчання.....	35
Серебрянська О. С. Проектна діяльність при вивченні теми «Ендокринна система» на уроках біології у закладах загальної середньої освіти.....	37
Остапович К.А. Проблемне навчання як засіб формування уявлень учнів про вищу нервову діяльність людини на уроках біології у закладах загальної середньої освіти....	41
Чепелева Н.І., Мамотенко А.В. Роль екскурсій у методиці викладання природничих дисциплін.....	43

Ярис О. О.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
м. Харків, Україна, lena.chebitko.95@ukr.net

ГНІЗДУВАННЯ *ANTHUS TRIVIALIS* В БОРАХ ПІВНІЧНОГО СХОДУ УКРАЇНИ

Надмірна вирубка лісів та недостатнє засадження деревною рослинністю негативно позначається на загальній ситуації екосистеми: відбуваються зміни чисельності та видової різноманітності у флорі та фауні (Білецька та ін., 2014). Через таку трансформацію природних ландшафтів украї потрібне проведення постійного моніторингу за станом різних груп хребетних тварин – мешканців лісових біоценозів. Гніздовий ареал щеврика лісового (*Anthus trivialis* (Linnaeus, 1758)). охоплює майже всю територію Європи, крім більшої частини Піренейського, Апеннінського і Балканського півостровів та найпівнічніших районів її східної частини; в Азії ареал займає лісову і лісостепову зони від Уралу до Байкалу і Верхоянського хребта у Східному Сибіру. В Україні – звичайний перелітний, гніздовий вид. *A. trivialis* населяє переважно лісові стації, а також гніздиться на галявинах, узліссях, у лісосмугах серед полів, у заплавах луках (Иноземцев, 1968). У кленово-липових дібрових вони переважають на розріджених ділянках, де ступінь проективного покриття травостоєм складає 50-70%, з фрагментами підліску (25%) (Чаплигіна, 2013, с. 113). У зв'язку із повсюдною деградацією лісів та скороченням їх площ чисельність *A. trivialis* в багатьох країнах Європи в останні роки помітно скоротилася (Loske, 2018, р. 77).

Дослідження проводились з першої декади квітня по третю декаду червня (01.04–31.06) протягом 2019 року в борах північного сходу України. На території НПП «Гомільшанські ліси» поблизу с. Задонецьке знайдено 2 гнізда, у сосновому лісі Гетьманського НПП поблизу с. Кам'янка – 3. Біотопи, що обирає для гніздування *A. trivialis* характеризуються рядом особливостей: відсутність густого трав'яно-чагарникового ярусу, що є важливим для успішного вигодування та гніздування птахів, і водночас – наявність хоча б окремих дерев, необхідних птахам для відпочинку і використання їх, в якості пісенних присад. Багато дослідників звертають увагу на появу у цього виду тенденції до гніздування на узліссі, тобто перехід у відкриті біотопи (Hübner, 2009).

За результатами досліджень визначено, що *A. trivialis* прилітає раніше у сосновий ліс Гетьманського НПП в другій-третьій декаді квітня, а у НПП «Гомільшанські ліси» в третій декаді квітня. Місця для гніздування обирає самка, вона ж його і будує. Будівництво гнізда триває в середньому $4,3 \pm 0,67$ днів. Гніздо влаштовує на землі, у ямі, в траві (рис. 1).

Рис. 1. Гніздо *Anthus trivialis*: а – у ямі під поваленим деревом; б – у траві під накритим пагінцем дерева.

За повідомленнями А.Б. Чаплигіної (2013) зазначено, що в антропогенному ландшафті вид нечисельний, його гніздування в основному приурочено до слабо порушених лісових ділянок.

Відкладання яєць розпочинається у третій декаді квітня та першій декаді травня в борах північного сходу України. В середньому самка відкладає $5,2 \pm 0,4$ яєць. Насиджування яєць триває $12,4 \pm 0,7$ діб. Вилуплення пташенят зареєстровано другій-третьій декадах травня та другій декаді червня. Виліт пташенят тривав протягом червня місяця. Других кладок не реєстрували. Для виду *A. trivialis* визначено успішність розмноження – 80%.

Список використаної літератури

1. Білецька М. Г., Демчук В. В., Сологор К. А. Структура населення птахів екосистеми змішаного лісу на різних стадіях вторинної сукцесії. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. № 11. С. 302-304. **2. Иноземцев А. А.** Роль насекомоядных птиц в лесных биоценозах. Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1978. 264 с. **3. Чаплигіна А. Б.** Еколого-етологічні адаптації фонових наземногнізdnих горобцеподібних лісових птахів до трансформованого середовища Лівобережної України. *Бранта: Сборник научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции*. 2013. Вип. 16. С. 107-114. **4. Hübner A.** Die Habitatwahl des Baumpipers *Anthus trivialis* – eine Analyse mittels GIS. *Vogelwarte*. 2009. Vol. 47. P. 165–170. **5. Loske С. Н.** Brutplatzansprüche des Baumpiepers *Anthus trivialis* innerhalb einer schrumpfenden Population in Mittelwestfalen // *Vogelwarte*. 2018. T. 56. С. 77-84.